

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Боднарчук Т. Л., асистент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

За сучасних умов розвитку світового господарства одним із чинників прискорення інтеграції України до міжнародного економічного простору та інтенсифікації її зовнішньоекономічної взаємодії стає використання торговельних можливостей і конкурентних переваг окремих регіонів. З цієї точки зору однією із найбільш перспективних видається Хмельницька область. Серед найцінніших багатств регіону, яке визначає особливості його соціально-економічного розвитку та конкурентні переваги, є багаті земельні, лісові та мінерально-сировинні ресурси, що створюють об'єктивні передумови для розвитку потужного промислового та аграрного господарства та активної інтеграції області до системи зовнішньоекономічних зв'язків країни. Тим не менше, попри значний зовнішньоторговельний потенціал Хмельницька область відіграє незначну роль у міжнародному економічному співробітництві, про що свідчить незначна частка регіону у структурі зовнішньоторговельного обороту України – лише 0,6–0,8 % (2013–2015 рр.).

Така ситуація зумовлена низкою економічних проблем. Значний стримуючий вплив на динаміку зовнішньоторговельного розвитку регіону чинить комплекс ендогенних та екзогенних чинників, серед яких можна виділити найважливіші: низька конкурентоспроможність вітчизняної промислової продукції; недосконалість вітчизняних систем сертифікації і контролю якості експортної продукції; неефективність сучасного менеджменту на підприємстві; недосконалість вітчизняного законодавства та необхідність його реформування у напрямку спрощення процедур зовнішньоекономічної діяльності; низький рейтинг українського підприємця як надійного партнера на зовнішніх ринках тощо. Крім того, консервуванню невисокого рівня соціально-економічного розвитку регіону сприяють:

- важкий фінансовий стан більшості промислових підприємств та конверсійних виробництв, що робить практично неможливим іноземне інвестування в перспективні;

- штучне стримування курсу гривні в рамках «валютного коридору», що звужує можливості використання курсового фактору з метою просування експорту;

- випереджаюче зростання цін на продукцію та послуги природних монополій порівняно зі збільшенням цін на вироби обробної промисловості і продукцію АПК;

- нестача спеціальних знань і досвіду роботи в сфері експорту у більшості українських підприємців, а також недостатня координованість їх діяльності на зовнішніх ринках;

- збереження елементів дискримінації українських експортерів за кордоном у сфері ділової практики [1].

На сьогодні як в цілому в Україні, так і в Хмельницькій області значний потенціал розвитку зовнішньоторговельної діяльності мають малі та середні підприємства. Однак вихід їх на зовнішні ринки ускладнюється низкою екстенсивних та інтенсивних перешкод. Зокрема, до екстенсивних чинників можна віднести: наявність значної кількості адміністративних бар'єрів як на державному, так і на регіональному рівнях, нестабільна та недосконала податкова політика, невідповідність кредитно-фінансових механізмів потребам сектора малого та середнього підприємництва та ін. [2, с. 195]. В межах інтенсивних факторів доцільно вказати такі: слабо розвинена структурна мережа консультаційних, аудиторських та фінансових послуг, недостатній рівень інформаційного забезпечення вітчизняних підприємств, низький рівень інноваційного розвитку регіонального виробництва тощо.

Ефективність та результативність функціонування малого і середнього бізнесу, а також ступінь його інтегрованості у систему зовнішньоекономічної взаємодії значною мірою залежить від відповідності та своєчасності прийняття на державному й регіональному рівнях відповідних законопроектів, а також реалізації державою низки заходів фінансово-кредитної підтримки, що спрямовані на подальше формування і розвиток національного підприємництва [3, с. 13–14].

Таким чином, означені вище проблеми потребують реалізації низки заходів, скерованих на забезпечення повноцінного використання експортного потенціалу області та розширення ринків збуту для продукції регіонального господарства, а саме таких:

- покращення інвестиційного клімату області та стимулювання притоку іноземного капіталу у регіональне виробництво;

- підвищення конкурентоспроможності продукції регіонального виробництва через забезпечення її відповідності міжнародним та національним стандартам;

- забезпечення технічної та технологічної модернізацій й інноваційного розвитку підприємств регіону;
- стимулювання участі провідних підприємств області у виставках, конференціях, програмах міжнародної технічної допомоги та інших заходах міжрегіонального характеру;
- посилення інформаційного забезпечення у сфері зовнішньоекономічної діяльності шляхом поширення інформації щодо економічного потенціалу району;
- сприяння стабільності на регіональному споживчому ринку, у тому числі через насичення внутрішнього ринку якісними імпортозаміщуючими товарами.

Основними напрямками покращення інвестиційного потенціалу регіону є такі: створення та підтримка позитивного іміджу області; проведення моніторингу ефективності залучення іноземних інвестицій в сферу малого бізнесу; визначення пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності малих та середніх підприємств; вдосконалення інформаційного забезпечення питань з євроінтеграції; сприяння розвитку інноваційної діяльності та інтенсифікації трансферу технологій [2, с. 196].

Механізмом зростання експортного потенціалу Хмельницького регіону є збільшення обсягів випуску конкурентоспроможності продукції, що може бути досягнуте завдяки проведенню таких заходів: просвітницька робота щодо впровадження норм системи якості Міжнародних стандартів ISO на малих та середніх підприємствах; створення науково-виробничого центру з питань впровадження системи управління якістю за ДСТУ ISO в області; створення бази даних сертифікованих систем управління якістю продукції підприємств (організацій) області; надання суб'єктам господарювання організаційної та інформаційної підтримки створення галузевих кластерів шляхом проведення презентацій, семінарів, забезпечення інформаційними матеріалами [3, с. 26]. Окремо слід звернути увагу на посилення експортного потенціалу тих сфер, які сьогодні домінують у структурі зовнішньої торгівлі Хмельницької області, а саме аграрної, металообробної та машинобудівної.

Значну роль щодо практичної реалізації вище зазначених заходів належить органам державної влади, насамперед, в особі обласної адміністрації, районних адміністрацій та міських рад. Саме державна підтримка відіграє одну з ключових ролей у стимулюванні розвитку економічного потенціалу області, зокрема, через сприяння залученню

іноземного капіталу у будівництво нових виробничих комплексів, орієнтованих на експорт, та реконструкцію існуючих, доведенню регіональних проектів розвитку господарства області до відома іноземних партнерів, розвитку міжрегіональної співпраці у бізнесовому, освітньому, культурному і соціальному напрямках.

Література.

1. Підвищення конкурентоспроможності економіки України // Національний інститут Українсько-Російських відносин. – Режим доступу : http://www.niurr.gov.ua/ukr/econom/vzaem/rozdil_3-3.htm.

2. Рзаєва Т.Г. Проблеми залучення інвестицій та розвитку експортного потенціалу малого і середнього підприємництва Хмельницької області / Т.Г. Рзаєва. – Вісник Хмельницького національного університету : Економічні науки. – 2015. – № 1. – С. 193–198.

3. Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва Хмельницької області на 2013–2014 роки // Хмельницька обласна державна адміністрація. – 2013. – 49 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.adm.km.ua/doc/doc37_pidpr.pdf

СКЛАДОВІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Смолій Л. В., к. е. н.

Уманський національний університет садівництва

Інноваційний розвиток підприємств аграрної сфери неможливий без достатнього інвестиційного забезпечення. Сьогодні ключовою є проблема залучення інвестиційних ресурсів в інноваційний розвиток та їх раціонального використання, і від розв'язання даної проблеми залежать можливості подальшого економічного розвитку аграрного виробництва.

Можливості інноваційного розвитку підприємств аграрної галузі переконливо свідчать, що відтворення основного капіталу галузі повинно здійснюватись на новій конкурентоспроможній основі. Вкладення в застарілу техніку, у виробництво за екстенсивними високозатратними технологіями, ігнорування досягнень науки не виправдовують себе. Отже, перспективи інвестування виробництва сільськогосподарської продукції слід розглядати лише при орієнтації